

Seat Number

--	--	--	--	--	--

PHI - 111

Issues in Western Philosophy (Epistemological Issues)
(113310)

P. Pages : 2

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

Instructions to Candidates :

1. Do not write anything on question paper except Seat No.
2. Graph or diagram should be drawn with the black ink pen being used for writing paper or black HB pencil.
3. Students should note, no supplement will be provided.
4. All questions carry equal marks.

1. Write answers on **any four** of the following.
  - a) What is nature of knowledge?
  - b) Explain briefly Spinoza's theory of knowledge.
  - c) What is difference between impressions and ideas according to Hume.
  - d) What is subjective idealism?
  - e) Explain the statement 'to be is to be perceived'.
  - f) Explain the transcendental method.
2. Discuss at length the method of analysis employed by later Wittgenstein.
OR
What does Descartes mean by 'Cogito Ergo Sum'?
3. Explain in details theories of truth.
OR
State the method of doubt according to Hume.
4. Explain the post-modern concept of knowledge.
OR
Write an essay on the foundationalist thesis in epistemology.
5. Write short notes on **any two** of the following.
  - a) Analytical method
  - b) Picture theory of meaning
  - c) Rationalism
  - d) Intellectual midwifery

*****

मराठी रुपांतर

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

सूचना :-

1. प्रश्नपत्रिकेवर बैठक क्रमांकाशिवाय काहीही लिहू नये.
2. ग्राफ किंवा आकृती काढण्यासाठी पेपर सोडवितांना काळ्या शाईचा पेन अथवा काळी एच्. बी. पेन्सिलच वापरावी.
3. पुरवणी मिळणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
4. इंग्रजी व मराठी भाषांतरामध्ये काही संदिग्धता असल्यास त्यावेळी मूळ प्रश्नपत्रिका इंग्रजी भाषेतील ग्राह्य धरण्यात यावी.
5. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या.
  - अ) ज्ञानाचे स्वरूप कोणते आहे ?
  - ब) स्पिनोज्ञाची ज्ञानविषयक उपपत्ती थोडक्यात स्पष्ट करा.
  - क) हयुमच्या मते संवेदने आणि संकल्पना यांच्यातील फरक कोणता ?
  - ड) व्यक्तिनिष्ठ चिदाद म्हणजे काय ?
  - इ) 'अस्त्वात असणे म्हणजे संवेद्य असणे' हे विधान स्पष्ट करा.
  - फ) अतीतलक्षी पध्दती स्पष्ट करा.
2. उत्तरकालीन विट्गोन्साईनने अवलंबिलेल्या विश्लेषण पध्दतीची सविस्तर चर्चा करा.
किंवा
'चिंतयामि अत : अस्मि' या वाक्याने देकार्त यांस काय अभिप्रेत आहे ? चर्चा करा.
3. सत्याच्या उपपत्ती सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
हयूमला अभिप्रेत असलेली संशयाची पध्दती सविस्तर स्पष्ट करा.
4. ज्ञानाची आधुनिक काळातील संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
ज्ञानमीमांसेच्या आधारवादी प्रमेयावर एक निबंध लिहा.
5. पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा.

अ) विश्लेषक पध्दती	ब) अर्थाची चित्र उपपत्ती
क) बुद्धिवाद	ड) बौद्धिक सुईण

*****

* Seat Number

--	--	--	--	--	--

PHI - 231
Western Ethics
(233310)

P. Pages : 2**Time : Three Hours****Max. Marks : 60****Instructions to Candidates :**

1. Do not write anything on question paper except Seat No.
2. Graph or diagram should be drawn with the black ink pen being used for writing paper or black HB pencil.
3. Students should note, no supplement will be provided.
4. All questions carry equal marks.

1. Write answer any four of the following.

- a) Explain the difference between normative ethics & meta-ethics.
- b) State the concept of morality.
- c) Explain the naturalism of philippa foot.
- d) What according to Stevenson, is the nature of emotions?
- e) What is difference between motive & intention?
- f) Bring out the concept of ethical intuitionism

2. Discuss the meaning & nature of ethics**OR**

What is meant by utilitarianism? Compare the view of Bentham & J. S. Mill.

3. State & evaluate psychological hedonism as a theory of morality.**OR**

Explain fully the nature & importance of applied ethics.

4. Elaborate the nature & function of feminist ethics**OR**

Examine Bentham's & mills account of the sanctions of morality

5. Write short notes on any two out of the following.

- a) Doctor patient relationship.
- b) Prescriptivism
- c) The concept of Virtue.
- d) Globalization.

*****

मराठी रूपांतर

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

सूचना :-

1. प्रश्नपत्रिकेवर बैठक क्रमांकाशिवाय काहीही लिहू नये.
2. ग्राफ किंवा आकृती काढण्यासाठी पेपर सोडवितांना काळ्या शाईचा पेन अथवा काळी एच्. बी. पेन्सिलच वापरावी.
3. पुरवणी मिळणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
4. इंग्रजी व मराठी भाषांतरामध्ये काही संदिग्धता असल्यास त्यावेळी मूळ प्रश्नपत्रिका इंग्रजी भाषेतील ग्राह्य धरण्यात यावी.
5. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही चारावर थोडक्यात उत्तरे द्या.
  - अ) आदेशात्मक नीतिशास्त्र व अधिनीतिशास्त्रातील भेद स्पष्ट करा.
  - ब) नैतिकतेची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - क) फिलिफा फूटचा निसर्गवाद स्पष्ट करा.
  - ड) स्टिक्लसनच्या मते भावनेचे स्वरूप काय?
  - इ) हेतू आणि उद्देश्य यात भेद कोणता?
  - फ) नैतिक अत. प्रज्ञावादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
2. नीतिशास्त्राचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करून त्याची चर्चा करा.
किंवा
उपयुक्ततावाद म्हणजे काय? बेंथम आणि जे. एस. मिलच्या मताची तुलना करा.
3. नैतिकतेची मानसशास्त्रीय जडवादाची उपपत्ती सांगून त्याचे परीक्षण करा.
किंवा
उपयोजित नीतिशास्त्राचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा.
4. स्त्रीवादी नीतिशास्त्राचे स्वरूप व पध्दतीचे विवरण द्या.
किंवा
बेंथम आणि मिलच्या नैतिक अनुशासक विवेचनाचे परीक्षण करा.
5. पुढीलपैकी कोणत्याही दोघांवर थोडक्यात टीपा द्या.

अ) डॉक्टर- पेशंट संबंध	ब) आदेशवाद
क) सद्गुण संकल्पना	ड) जागतिकीकरण

*****

Seat Number

--	--	--	--	--	--

व्रत - 004

PHI - 112

Issues in Indian Philosophy (Issues in Epistemology)
(113320)

P. Pages : 4

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

Instructions to Candidates :

1. Do not write anything on question paper except Seat No.
2. Graph or diagram should be drawn with the black ink pen being used for writing paper or black HB pencil.
3. Students should note, no supplement will be provided.
4. All questions carry equal marks.

1. Write answers on **any four** of the following.

- a) What is Prama ?
- b) Explain Yathartha knowledge.
- c) What peamanas do the Charvakas accept ?
- d) Explain the concept of Anyathakhyti.
- e) What is difference between Swatahapramanya vada & Paratahapramanya vada
- f) State the Vaibhashika's concept of knowledge

2. Discuss the Nyaya concept of Anumana.

OR

Explain the Nyaya understanding of Pratyaksha.

3. Discuss the pramanas accepted by Advaita Vedanta.

OR

Discuss the nature and kinds of Hetvabharas.

4. Discuss the nature of knowledge with reference to the following pairs.

a) Yathartha - Ayathartha and

b) Aproksha & Proksha

OR

Explain the Nyaya understanding of Arthapatti & Anuplabdhi.

5. Write short notes on any two of the following.

a) Avidya

b) Sabda Pramana.

c) Arthakriya Karitva.

d) Vivekkhyati

*****

मराठी रुपांतर

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

सूचना :-

1. प्रश्नपत्रिकेवर बैठक क्रमांकाशिवाय काहीही लिहू नये.
2. ग्राफ किंवा आकृती काढण्यासाठी पेपर सोडवितांना काळ्या शाईचा पेन अथवा काळी एच्. बी. पेन्सिलच वापरावी.
3. पुरवणी मिळणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
4. इंग्रजी व मराठी भाषांतरामध्ये काही संदिग्धता असल्यास त्यावेळी मूळ प्रश्नपत्रिका इंग्रजी भाषेतील ग्राह्य धरण्यात यावी.
5. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या.

अ) प्रमा म्हणजे काय ?

ब) यथार्थ ज्ञान स्पष्ट करा.

क) चार्वाकांनी स्वीकारलेली प्रमाणे कोणती ?

ड) अन्यथाख्याति ही संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) स्वतःप्रामाण्यवाद व परतःप्रामाण्यवादातील भेद स्पष्ट करा.

फ) वैभषिकांची ज्ञानविषयक संकल्पना स्पष्ट करा.

2. न्यायप्रणित अनुमान संकल्पनेची चर्चा करा.

किंवा

न्यायदर्शनाचे प्रत्यक्षविषयक विचार स्पष्ट करा.

3. अद्वैत वेदान्ताने स्वीकारलेल्या प्रमाणांची चर्चा करा.

किंवा

हेत्वाभासाच्या स्वरूप आणि प्रकाराची चर्चा करा.

4. पुढील जोड्यांच्या संदर्भात ज्ञानाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

अ) यथार्थ - अयथार्थ आणि ब) अपरोक्ष आणि परोक्ष

किंवा

न्यायदर्शनाने अर्थापत्ती व अनुपलब्धी या प्रमाणांचे स्पष्टीकरण कसे केले आहे ?

5. पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टीपा लिहा.

अ) अविद्या.

ब) शब्द प्रमाण

क) अर्थ क्रिया करित्व

ड) विवेकख्याति

*****

Seat Number

--	--	--	--	--	--

PHI - 232
Modern Logic
(233320)

P. Pages : 8

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

Instructions to Candidates :

1. Do not write anything on question paper except Seat No.
2. Graph or diagram should be drawn with the black ink pen being used for writing paper or black HB pencil.
3. Students should note, no supplement will be provided.
4. All questions carry equal marks.

1. Write answers **any four** of the following.

- a) What are the conventions regarding $\phi\mu$ and $\phi\nu$?
- b) Explain any two rules of Inference.
- c) Explain the concept of predicate logic.
- d) Prove the invalidity of the following by assigning truth values.

$$\begin{aligned} \text{i) } & (A \vee C) \supset B \\ & B \supset (C \vee D) \\ & A \supset (\sim E \supset C) \\ & (E \supset A) \supset \sim D \quad \therefore C \equiv B \end{aligned}$$

- e) If A & B are true statements & x & y are false statements, which of the following compound statements are true?

$$\begin{aligned} \text{i) } & \sim A \vee \sim X \\ \text{ii) } & [X \vee (A \cdot Y)] \vee \sim [(X \vee A) \vee (X \vee Y)] \end{aligned}$$

f) Use truth tables to characterize the following statements forms as tautologous contradictory or contingent.

- i) $(p \cdot q) \supset p$
- ii) $(p \supset q) \supset [\sim(q \cdot r) \supset \sim(r \cdot p)]$

2 Each of the following is a formal proof of validity for the indicated argument. State the justification for each line that is not a premise.

- i)
  1. $Q \supset (R \supset S)$
  2. $(R \supset S) \supset T$
  3. $(S \cdot U) \supset \sim V$
  4. $\sim V \supset (R \equiv \sim W)$
  5. $\sim T \vee \sim (R \equiv \sim W) \quad \therefore \sim Q \vee \sim (S \cdot U)$
- ii)
  1. $F \vee (G \vee H)$
  2. $(G \supset I) \cdot (H \supset J)$
  3. $(I \vee J) \supset (F \vee H)$
  4. $\sim F \quad \therefore H$
  5. $G \vee H$
  6. $I \vee J$
  7. $F \vee H$
  8. H

OR

State the Rule of inference.

- i) $(A \supset \sim B) \cdot [C \supset (D \cdot E)]$
 $\sim \sim B \vee \sim (D \cdot E) \quad \therefore \sim A \vee \sim C$
- ii) $\sim [G \supset (H \vee I)] \cdot \sim [(J \cdot K) \supset L]$
 $\therefore \sim [G \supset (H \vee I)]$
- iii) $K \vee (L \vee M) \quad \therefore [K \vee (L \vee M)] \vee [K \vee (L \vee M)]$
- iv) $I \vee (I \equiv \sim J) \cdot (I \vee \sim J) \equiv I$
 $\therefore I \vee (I \equiv \sim J)$

3. Construct a formal proof of validity for each of the following arguments.

- i)

$$\begin{array}{l} J \supset K \\ J \vee (K \vee \sim L) \\ \sim K \quad \therefore \sim L \cdot \sim K \end{array}$$
- ii)

$$\begin{array}{l} E \supset (F \cdot \sim G) \\ (F \vee G) \supset H \\ E \quad \therefore H \end{array}$$

OR

Construct a formal proof validity of or each of the following arguments, using the abbreviations suggested.
 It either algebra is required or geometry is required then all students will study mathematics. Algebra is required and trigonometry is required. Therefore, all students will study mathematics. (A : Algebra is required, G: Geometry is required, S : All students will study mathematics, T: Trigonometry is required)

4. State the rule of replacement.

- i) $(\sim A \supset B) \cdot (C \vee \sim D)$
 $\therefore (\sim A \supset B) \cdot (\sim D \vee C)$
- ii) $(\sim E \vee F) \cdot (G \vee \sim H)$
 $\therefore (E \supset F) \cdot (G \vee \sim H)$
- iii) $(E \cdot \sim F) \supset [G \supset (G \supset H)]$
 $\therefore (E \cdot \sim F) \supset [(G \cdot G) \supset H]$
- iv) $(A \cdot \sim B) \supset [(C \cdot C) \supset (C \supset D)]$
 $\therefore (A \cdot \sim B) \supset [C \supset (C \supset D)]$

OR

Construct formal proofs of validity for the following arguments, using the rules of conditional proof wherever you wish.

- i) All athletes are brawny. Charles is not brawny. Therefore, Charles is not an athlete (Ax, Bx, C).

5. Write short notes on any two of the following.

- i) Restrictions on UG.
- ii) Predicate Logic.
- iii) Indirect proof.
- iv) Logical equivalence

*****

मराठी रुपांतर

Max. Marks : 60

Time : Three Hours

सूचना :-

1. प्रश्नपत्रिकेवर बैठक क्रमांकाशिवाय काहीही लिहू नये.
2. ग्राफ किंवा आकृती काढण्यासाठी पेपर सोडवितांना काळ्या शाईचा पेन अथवा काळी एच्. बी. पेन्सिलच वापरावी.
3. पुरवणी मिळणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
4. इंग्रजी व मराठी भाषांतरामध्ये काही संदिग्धता असल्यास त्यावेळी मूळ प्रश्नपत्रिका इंग्रजी भाषेतील ग्राह्य धरण्यात यावी.
5. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या.

- अ) $\phi \mu$ व $\phi \nu$ संबंधीचे सामान्य संकेत कोणते?
- ब) अनुमानाचे कोणतेही दोन नियम समजावून सांगा.
- क) विधेय तर्कशास्त्राची संकल्पना समजावून सांगा.
- ड) सत्यता मूल्यदान पध्दतीनुसार पुढील युक्तिवादांची अयुक्तता सिध्द करा.

$$\begin{aligned} \text{i)} \quad & (A \vee C) \supset B \\ & B \supset (C \vee D) \\ & A \supset (\sim E \supset C) \\ & (E \supset A) \supset \sim D \quad \therefore C \equiv B \end{aligned}$$

इ) जर A आणि B सत्य व X आणि Y असत्य विधाने असतील तर पुढीलपैकी कोणत्या मिश्र विधानाचे सत्यता मूल्य सत्य आहे?

- i) $\sim A \vee \sim X$
- ii) $[X \vee (A \cdot Y)] \vee \sim [(X \vee A) \vee (X \vee Y)]$

ई) सत्यता कोष्टक पध्दतीच्या आधारे कोणता विधानाकार उक्तवचनी, व्याघाती व यादृच्छिक आहे ते ओळखा.

- i) $(p \cdot q) \supset p$
ii) $(p \supset q) \supset [\sim(q \cdot r) \supset \sim(r \cdot p)]$

2. खाली प्रत्येक युक्तिवादाच्या युक्ततेची आकारिक सिध्दी दिलेली आहे. आधारविधान नसलेल्या प्रत्येक ओळीचे समर्थन लिहा.

- i) 1. $Q \supset (R \supset S)$
2. $(R \supset S) \supset T$
3. $(S \cdot U) \supset \sim V$
4. $\sim V \supset (R \equiv \sim W)$
5. $\sim T \vee \sim (R \equiv \sim W) \quad / \therefore \sim Q \vee \sim (S \cdot U)$
- ii) 1. $F \vee (G \vee H)$
2. $(G \supset I) \cdot (H \supset J)$
3. $(I \vee J) \supset (F \vee H)$
4. $\sim F \quad / \therefore H$
5. $G \vee H$
6. $I \vee J$
7. $F \vee H$
8. H

किंवा

अनुमानाचे नियम ओळखा.

- i) $(A \supset \sim B) \cdot [C \supset (D \cdot E)]$
 $\sim \sim B \vee \sim (D \cdot E) \quad / \therefore \sim A \vee \sim C$
- ii) $\sim [G \supset (H \vee I)] \cdot \sim [(J \cdot K) \supset L]$
 $/ \therefore \sim [G \supset (H \vee I)]$
- iii) $K \vee (L \vee M) \quad / \therefore [K \vee (L \vee M)] \vee [K \vee (L \vee M)]$
- iv) $I \vee (I \equiv \sim J) \cdot (I \vee \sim J) \equiv I$
 $/ \therefore I \vee (I \equiv \sim J)$

3. पुढील युक्तिवादाची आकारिक युक्तता सिध्द करा.

- i) $J \supset K$
 $J \vee (K \vee \sim L)$
 $\sim K \quad / \therefore \sim L \cdot \sim K$
- ii) $E \supset (F \cdot \sim G)$
 $(F \vee G) \supset H$
 $E \quad / \therefore H$

किंवा

पुढील संक्षेपानुसार, युक्तिवादाची आकारिक युक्तता सिध्द करा.

जर, एकतर बीजगणित हवे आहे किंवा भूमिती हवी आहे, तर सर्व विद्यार्थी गणिताचा अभ्यास करतील. बीजगणित हवे आहे आणि त्रिकोणीयशास्त्र हवे आहे. म्हणून सर्व विद्यार्थी गणिताचा अभ्यास करतील. (A: बीजगणित हवे आहे, G: भूमिती हवी आहे, S: सर्व विद्यार्थी गणिताचा अभ्यास करतील, T: त्रिकोणीयशास्त्र हवे आहे)

4. प्रतिनिवेशाचे नियम ओळखा.

- i) $(\sim A \supset B) \cdot (C \vee \sim D)$
 $/ \therefore (\sim A \supset B) \cdot (\sim D \vee C)$
- ii) $(\sim E \vee F) \cdot (G \vee \sim H)$
 $/ \therefore (E \supset F) \cdot (G \vee \sim H)$
- iii) $(E \cdot \sim F) \supset [G \supset (G \supset H)]$
 $/ \therefore (E \cdot \sim F) \supset [(G \cdot G) \supset H]$
- iv) $(A \cdot \sim B) \supset [(C \cdot C) \supset (C \supset D)]$
 $/ \therefore (A \cdot \sim B) \supset [C \supset (C \supset D)]$

किंवा

पुढील युक्तिवादाची आकारिक सिध्दता द्या. आवश्यक असल्यास औपाधिक सिध्दतेच्या नियमाचा उपयोग करा.

- i) सर्व खेळाडू मजबूत असतात. चार्ल्स हा मजबूत नाही
 $/ \therefore$ चार्ल्स हा खेळाडू नाही.
(Ax, Bx, C)

5. पुढीलपैकी कोणत्याही दोघांवर थोडक्यात टिपा घा.

- i) U. G. वरील निर्बंध.
- ii) विधेय तर्कशास्त्र.
- iii) अपत्यक्ष सिध्दता.
- iv) तार्किकीय सममूल्यता.

*****

Seat Number

--	--	--	--	--	--

PHI - 113
Traditional Logic
(113330)

P. Pages : 2

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

Instructions to Candidates :

1. Do not write anything on question paper except Seat No.
2. Graph or diagram should be drawn with the black ink pen being used for writing paper or black HB pencil.
3. Students should note, no supplement will be provided.
4. All questions carry equal marks.

1. Explain answers on **any four** of the following. 12
  - a) Explain the nature of Argument? give an example of inductive argument.
  - b) What is inference.
  - c) Define the following preposition.
    - i) E
    - ii) O
  - d) Bring out the limitations of traditional logic.
  - e) Explain briefly the nature of deductive inference.
  - f) State the kinds of preposition.
2. Explain in details the nature & kinds of immediate inference.

OR

 Define the 'Square of opposition'.
3. Explain the Doctrine of the distribution of terms.

OR

 Explain any two fallacies which incident to inference.
4. Distinguish between arguments & arguments forms, and Truth & validity.

OR

 Examine any two fallacies which incident to immediate.
5. Write short notes on **any two** of the following.
  - 1) Logic as a formal science.
  - 2) Dilemma
  - 3) Nature of Mediate inference
  - 4) Nature of inductive inference.

*****

मराठी रुपांतर

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

सूचना :-

1. प्रश्नपत्रिकेवर बैठक क्रमांकाशिवाय काहीही लिहू नये.
2. ग्राफ किंवा आकृती काढण्यासाठी पेपर सोडवितांना काळ्या शाईचा पेन अथवा काळी एच्. बी. पेन्सिलच वापरावी.
3. पुरवणी मिळणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
4. इंग्रजी व मराठी भाषांतरामध्ये काही संदिग्धता असल्यास त्यावेळी मूळ प्रश्नपत्रिका इंग्रजी भाषेतील ग्राह्य धरण्यात यावी.
5. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही चारांची थोडक्यात उत्तरे द्या. 12
  - अ) युक्तीवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा. नैगमनिक युक्तीवादाचे उदाहरण द्या.
  - ब) अनुमान म्हणजे काय?
  - क) पुढील विधाने स्पष्ट करा.
    - i) E ii) O
  - ड) पारंपारीक तर्कशास्त्राच्या मर्यादा विशद करा.
  - इ) वैगमनिक अनुमानाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
  - फ) विधानाचे प्रकार स्पष्ट करा.
2. अव्यवहित अनुमानाचे स्वरूप आणि प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

 विधान प्रतियोगाचा चौरस स्पष्ट करा.
3. पदवितरणाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

किंवा

 अनुमानात उत्पन्न होणाऱ्या कोणत्याही दोन तर्कदोष स्पष्ट करा.
4. अनुमान व अनुमानाकार तसेच सत्यता व वैधता यातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

 अव्यवहित अनुमानात उत्पन्न होणाऱ्या कोणत्याही दोन तर्कदोषांची माहिती द्या.
5. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांवर टीपा द्या.
  - 1) तर्कशास्त्र एक आकारिक शास्त्र
  - 2) उभयार्पात्त
  - 3) व्यवहित अनुमानाचे स्वरूप
  - 4) वैगमनिक अनुमानाचे स्वरूप

*****

Seat Number

--	--	--	--	--	--

PHI - 233

Advaita Vedanta : Concept and Doctrines (233330)

P. Pages : 4

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

Instructions to Candidates :

1. Do not write anything on question paper except Seat No.
2. Graph or diagram should be drawn with the black ink pen being used for writing paper or black HB pencil.
3. Students should note, no supplement will be provided.
4. All questions carry equal marks.

1. Write answer **any four** of the following.

- a) Describe the nature of 'Jiva'.
- b) Analyse three stages of consciousness.
- c) State the concept of 'Shruti Pramanya'.
- d) What is difference between Nirguna brahma & Saguna brahma.
- e) What is meant by 'Adhyasa'.
- f) State the concept of 'Jivanmukti'.

2. Give an outline of the 'Advait Vedanta' school before Shankara.

OR

Analyse three stages of consciousness according to Goudpada & Shankara.

3. How does Shankara refute the Samkhya thesis that 'Prakriti' is the ultimate material cause of the universe ?

OR

What is means of liberation according to Shankara ? Explain.

4. Which Pramanas are accepted by Shankara ? Discuss.

OR

State and explain Shankara's Brahma Vivartavada.

5. Write short notes on **any two** of the following.

- a) Swatahpramanyavada.
- b) Ajativada.
- c) Metaphysical interpretation of dream & sleep.
- d) Vadanta darshna.

*****

मराठी रूपांतर

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

सूचना :-

1. प्रश्नपत्रिकेवर बैठक क्रमांकाशिवाय काहीही लिहू नये.
2. ग्राफ किंवा आकृती काढण्यासाठी पेपर सोडवितांना काळ्या शाईचा पेन अथवा काळी एच्. बी. पेन्सिलच वापरावी.
3. पुरवणी मिळणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
4. इंग्रजी व मराठी भाषांतरामध्ये काही संदिग्धता असल्यास त्यावेळी मूळ प्रश्नपत्रिका इंग्रजी भाषेतील ग्राह्य धरण्यात यावी.
5. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पूढीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या.

- अ) जीवाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) जाणीवेच्या तीन पातळ्यांचे विश्लेषण करा.
- क) श्रुतिप्रामाण्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) संगुणब्रह्म निर्गुणब्रह्मातील भेद कोणता ते स्पष्ट करा.
- इ) 'अध्यास' म्हणजे काय ?
- फ) जीवन्मुक्तिची संकल्पना स्पष्ट करा.

2. शंकराचार्यांच्या पूर्वीचे अद्वैत वेदान्ताचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

जाणीवेच्या तीन पातळ्यांचे शंकराचार्य व गौडपादाचार्यांनी केलेले विश्लेषण स्पष्ट करा.

3. 'प्रकृती हे विश्वाचे मूळ उपादान कारण आहे' या सांख्यसिद्धांताचे खंडण शंकराचार्य कसे करतात.

किंवा

शंकराचार्यांच्या मते ज्ञानाचे साधन कोणते ? स्पष्ट करा.

4. शंकराचार्यांनी कोणकोणती प्रमाणे स्वीकारली आहेत ? चर्चा करा.

किंवा

शंकराचार्यांच्या ब्रह्मविवर्तवाद स्पष्ट करा.

5. पूढीलपैकी कोणत्याही दोघांवर थोडक्यात टीपा द्या.

अ) स्वतःप्रामाण्यवाद.

ब) अजातिवाद.

क) स्वप्न व झोपेचे अतिभौतिकीय स्पष्टीकरण.

ड) वेदान्त दर्शन.

*****

Seat Number

--	--	--	--	--	--

PHI - 114 : STUDY OF CLASSICAL TEXTS
Nyaya and Vaisheshika (113340)

P. Pages : 2

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

Instructions to Candidates :

1. Do not write anything on question paper except Seat No.
2. Graph or diagram should be drawn with the black ink pen being used for writing paper or black HB pencil.
3. Students should note, no supplement will be provided.
4. All questions carry equal marks.

1. Write answers in **any four** of the following.

- i) What is Laukika Pratyaksha ?
- ii) Bring out the concept of 'Vishesha'
- iii) Explain Vaisheshika's view Regarding guna.
- iv) State the meaning of 'Abhava'.
- v) What is Atma according to Nyaya?
- vi) What is 'Aakansha'?

2. Explain the Nyaya's concept of 'Pratyaksha' Pramana.

OR

What is the nature of 'Upamana'? Explain in detail.

3. Explain the classification of 'Padartha'.

OR

What is Anumana? Explain with illustration the nature of Panchavayvi Nyaya Vakya.

4. Explain fully the concept of Dravyas according to Vaisheshika.

OR

Explain the concepts of Swatahapramanyavada and Paratahapramanyavada.

5. Write short notes on **any two** of the following.

i) Aprama	ii) Concept of Karana
iii) Concept of Karma	iv) Moksha

*****

मराठी रुपांतर

Time : Three Hours

Max. Marks : 60

सूचना :-

1. प्रश्नपत्रिकेवर बैठक क्रमांकांशिवाय काहीही लिहू नये.
2. ग्राफ किंवा आकृती काढण्यासाठी पेपर सोडवितांना काळ्या शाईचा पेन अथवा काळी एच्. बी. पेन्सिलच वापरावी.
3. पुरवणी मिळणार नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
4. इंग्रजी व मराठी भाषांतरामध्ये काही संदिग्धता असल्यास त्यावेळी मूळ प्रश्नपत्रिका इंग्रजी भाषेतील ग्राह्य धरण्यात यावी.
5. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही चारांची उत्तरे द्या.
  - i) लौकीक प्रत्यक्ष म्हणजे काय?
  - ii) 'विशेष' याची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - iii) वैशेषिकांचा गुणविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
  - iv) अभावाचा अर्थ स्पष्ट करा.
  - v) न्यायाच्या मते आत्मा म्हणजे काय?
  - vi) 'आकांक्षा' म्हणजे काय?
2. न्यायाची 'प्रत्यक्षाची' संकल्पना स्पष्ट करा.
किंवा
'उपमानाचे' स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.
3. पदार्थाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
किंवा
अनुमान म्हणजे काय ? पंचावयवी वाक्याचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.
4. वैशेषिकांची द्रव्यविषयक संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
स्वतःप्रामाण्यावाद व परतःप्रामाण्यवाद ह्या संकल्पना स्पष्ट करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा.

i) अप्रमा	ii) कारणाची संकल्पना
iii) कर्माची संकल्पना	iv) मोक्ष

*****